

KUNST EN LETTEREN

H. VAN MEEGEREN.

Kunstraal Blesing.

Het is een genoegzaam volmondig te kunnen zeggen, dat v. Meegeren in deze groote reeks schilderijen, die bijbelsche verhalen tot onderwerp hebben, een opmerkelijke overwinning op zichzelf heeft behaald. Eerst nu blijkt volkomen dat deze nog jeugdige schilder als weinigen in den lande vaardig is in het teekenen, schilderen en componeeren van bewogen en veeltallige figuren. Hij heeft daarbij zijn eigen techniek gevonden, een eigenaardig vloeiende wijze van schilderen, die dikwijls aan aquarelleeren doet denken en die zeker past bij den geest van dit werk, dat niet machtig is of diep, maar zwierig, sierlijk, illustratief en vol effect.

Ter wille der billijkheid is 't noodig dit werk te zien geheel afgescheiden van de onderwerpen en van de associaties daaraan verbonden. Men moet hierheen niet gaan in de verwachting kunst te zullen zien van mystiek, van algemeen-religieus, van ook maar eenigszins gewijd karakter. Elke vorm van spiritualiteit is afwezig. De bijbelsche verhalen waren voor dezen schilder niet anders dan een aanleiding tot 't schilderen van figuurstukken in een min of meer romantische sfeer. En het woord romantiek moet dan nog in den meest uiterlijken zin begrepen worden. Groote elementen van verdroomdheid en van innerlijk verbeeldingsleven moet men niet bij hem zoeken.

Dat het essentieel karakter dezer kunst soms indruischt tegen de eischen, welke de onderwerpen nu eenmaal uit zichzelf stellen, spreekt vanzelf. Dit conflict was voor den schilder zelf onvermijdelijk. Misschien had hij verstandiger gedaan, evenals Jurren, naar motieven te zoeken, die bij zijn aard zich beter voegden en zijn onderwerpen b.v. uit den Don Quichotte te putten. Ik zeg dit geheel objectief, trachtend mij te verplaatsen in des schilder's mentaliteit. Wanneer hij nu den Christus te schilderen had, ontkwam hij niet aan het besef iets zeer edels en zeer smartelijks te moeten typeeren, met 't gevolg dat zijn Christusverbeeldingen dikwijls laf en zoetelijk, soms zielig-lamentabel, altijd zwak en onmachtig aandoen.

De profet, de Godsmensch, de geestesheld, de ingekeerde wijze en magiër: van Meegeren heeft zelfs geen poging gedaan deze te vertolken. Dezelfde tekortkoming doet zich natuurlijk ook gevoelen in zijn uitbeelding der apostels of der Maria-figuur, waaraan elk spoor van symbolische verheffing ontbreekt. Verreweg het best geslaagd is hij in de typeering van oude Joden, pharizeërs, schreeuwend straatvolk, verloopende zwervers en dergelijke. De typeering dezer figuren is zeker wel wat stereotiep en wordt weer al te vaak herhaald, maar dit duidt op een beperktheid, meer dan op een storend tekort.

Geheel van Meegeren's aanleg schijnt mij meer zich in het illustratieve te zullen ontplooien. Niettegenstaande de technische kwaliteiten van dit werk geloof ik toch, dat zijn kunst zich in een breed-opgevatte illustratie zuiverder ontwikkelen zou. Zijn gaaf van typeering — die nooit psychologisch belangrijk wordt — zou in de plaat geheel tot haar recht komen, evenals zijn vermogen talrijke figuren tot groote massa's samen te brengen. Het effect van dit werk zou hier aan het doel beantwoorden. Waarschijnlijk zou bovendien zulk een opgave een zekere tucht, een zelfbeperking medebrengen, die zijn stijlvermogen slechts ten goede kon komen.

Het zou wel belangrijk zijn na te gaan hoe in ons land de meer illustratieve schilderkunst zich ontwikkelde van Rochussen of tot Jurren en tot van Meegeren toe. De huisbakkenheid, die voor onze kunst een telkens meer dreigend gevaar vormt, vindt ook in dit soort werk een heilzame reactie.

Just Havelaar.